

KURULUŞ YILLARINDA BASINDA ETİMESGUT

Nurettin GÜZ*, Zeynep Bengisu UĞUR**

** Prof. Dr. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik ABD Öğretim Üyesi,*

***Gazi Üniversitesi SBE Gazetecilik Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi,*

Özet

Etimesgut 1990 yılında ilçe olsa da Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren önemli bir merkez olmuştur. Atatürk 1938 yılında Ankara yakınlarında modern bir nahiye kurulması gerektiğini dile getirir. Bu nahiye ise Ahi Mesut çevresinde kurulacaktır yani günümüzdeki ismiyle Etimesgut'ta. Cumhuriyetin ilk yıllarında yayınlanan gazetelerde yeni kurulan Cumhuriyet'in pek çok şehrindeki imar faaliyetlerine dair haberler yer almaktadır. Ankara'nın gelişimine dair haberler de bu gazetelerde kendine sıklıkla yer bulmaktadır. Bu haberlerde genellikle "Başkent'in inkişafı" ifadesi kullanılmaktadır. Başkent'in inkişafıyla ilgili bu haberlerde en çok dile getirilen konular "Gazi Çiftliği"nin kurulması ve Gazi Hazretlerinin bu çiftliğe verdiği önem; ayrıca şehir planlamacısı Jansen'in Ankara için hazırladığı imar planıdır. Gazi Çiftliği tarımda dolayısıyla ekonomide hedeflenen gelişmenin bir örnek projesi olarak görülmektedir. Sıklıkla Atatürk'ün burada vakit geçirmekten ne kadar keyif aldığıyla, çiftlikte işlerle birebir kendisinin ilgilendiğiyle ilgili haberler basında yer bulmuştur. Gazetelerde, Çiftliğin Ankara bozkırlarında yaşayan halk için nefes alacak bir yeşil alan oluşturduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında Jansen'in hazırladığı şehir planı da kendisine sıklıkla yer bulmuştur. Şehir planını kimin hazırlayacağı belli olmadan önce şehir planının kimler tarafından hazırlanacağına dair tartışmalar gazetelerde yer almış. Planın Jansen tarafından hazırlanacağı da birçok gazete tarafından duyurulmuştur. Ankara ile ilgili bu haberlerin arasında "Ahi Mesut" ise kendisine batılı tarzda şirin bir köy ifadesi ile yer bulmuştur. "Ahi Mesut"un hedeflenen tarzda batılı bir köy oluşturmak için bir nevi pilot bölge olarak görülmüştür ki gazetelerde de bu durum "numune köy" olarak ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, Basın Tarihi, Ankara, Gazi Çiftliği, Şehir Planı, Ahi Mesut

Abstract

Although Etimesgut was a district in 1990, it has been an important place since the first years of the Republic. In 1938 Atatürk expressed the need to establish a modern township near Ankara. This subdistrict will be built around Ahi Mesut, that is to say in present day name Etimesgut. The newspapers published in the first years of the republic contain news about the reconstruction activities of the newly established Republic in many cities. The news about the development of Ankara also finds itself frequently in these newspapers. These reports usually use the expression "the capital is the upbringing". The most talked about topics related to the development of the capital are the establishment of the "Gazi Farm" and the importance given to this farm by Gazi Excellency; as well as the urban planner Jansen's development plan for Ankara. Gazi Çiftliği is seen as an example project of agriculture and hence the targeted development in the economy. Newspapers give these news: Often, Atatürk's enjoyment of spending time here and the news about the individual's interest in the farm are at hand. It is also stated that your farm has created a green area to breathe for the people living in the Ankara steppes. Besides, the city plan prepared by Jansen has also found its place frequently. Discussions about who will prepare the city plan before the city plan is ready to be made are in the newspapers. The plan to be prepared by Jansen has also been announced by many newspapers. Among these news stories about Ankara, "Ahi Mesut" has found himself in a western style with a cute village expression. "Ahi Mesut" was seen as a kind pilot region to form a western village in the targeted style, which is also referred to as "sample village" in the newspapers.

Keywords: Journalism, History of Press, Ankara, Gazi Farm, City Plan, Ahi Mesut

Giriş

Ankara'nın tarihi asırlar öncesine kadar uzanmasına rağmen Türkiye ve dünyada adından söz ettirmesi Milli Mücadele dönemi ve sonrasında yeni devlete başkent olması ile mümkün olmuştur. Cumhuriyetle birlikte başlayan gelişim süreci ilk dönemlerde ağırlıklı olarak Ulus ve civarından ibaret olan yerleşim yerleri zamanla gelişmiştir. İlerleyen dönem

içerisinde nüfus yoğunluğu olarak İstanbul'dan sonra ikinci şehir konumuna yükselmiştir.

Ankara birçok merkez ilçeyi sinesinde barındırırken bu ilçeler içerisinde Etimesgut'un ayrı bir önemi ve yeri vardır. Geçmiş tarihin ilk dönemlerine uzanan Etimesgut bir anlamda Ankara'nın batıya açılan kapısı konumdadır. Ankara'nın yıldızı Cumhuriyet ile birlikte parlarken aynı durum Etimesgut için geçerli olmaktadır. Cumhuriyet yönetiminin ülkeye örnek olarak planladığı yerleşim birimi burası olurken, Atatürk başta olmak üzere dönemin yöneticilerinin yöreye verdiği önem Etimesgut'u ayrıcalıklı ve önemli kılmıştır.

İçerisinde bulunduğumuz 21. Asırla birlikte coğrafi konum açısından gelişmeye açık olan Etimesgut, yakın gelecekte nüfus yoğunluğu olarak Ankara'nın en büyük ilçesi olmaya adaydır. Kuruluş aşamasında Atatürk'ün yakın ilgisine mazhar olması, Anadolu için öngörülen çağdaş yerleşim birimleri oluşturmanın ilk örneği olarak gerekli yatırımların yapılması Cumhuriyet döneminde örnek yerleşim birimi haline getirmiştir. Günümüz Etimesgut ilçesinin sınırları içerisinde Atatürk Orman Çiftliği de yer almaktadır. Etimesgut'un örnek bir yerleşim birimi olarak planlandığı dönem Atatürk Orman Çiftliği açısından da önemlidir. Çünkü Çiftlik Cumhuriyetin ilk yıllarında Ankaralıların nefes aldığı bir yer olurken burada kurulan tesislerin planlayıcısı ve denetleyicisi de Atatürk olmuştur.

Etimesgut'un tarih içerisindeki yeri, konumu ve gelişmesine yönelik olarak "Tarihte Etimesgut Uluslar Arası Sempozyumu" çerçevesinde sunulan ve basılan tebliğler başta olmak üzere birçok çalışma yapılmıştır. Ancak Cumhuriyet döneminde o yılların örnek yerleşim birimi Etimesgut'unu basının bakışıyla ele alan çalışmalar yoktur. Bu çalışmada 1926-1931 yılları arasında basında Etimesgut konusu ele alınmaktadır. Bu dönemde basındaki haber ve yorumlarda hangi özellikleri ile basının gündemine girdiği, bu çerçevede Atatürk'ün büyük önem verdiği ve aynı şekilde bugün ilçenin bir parçası olan Atatürk Orman Çiftliği'ne basının yaklaşımı bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Dönemin tiraj olarak önde gelen *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Hakimiyet-i Milliye*, *İkdam*, *Milliyet* ve *Vakit* olmak üzere altı ulusal gazetesi taranmış ve konumuzla ilgili olan haber ve yorumlar bu çalışmada değerlendirilmiştir. Çalışma çerçevesinde

ayrıca Ankara'nın planlanmasına yönelik haberlere de yer verilmiştir. Çalışmada önce Etimesgut'un kuruluş süreci ve dönemin basını genel olarak değerlendirilecek, daha sonra Etimesgut, Atatürk Orman Çiftliği ve Ankara'nın imar planına ilişkin haber ve yorumlar incelenecektir.

1. Kuruluşu Giden Süreç ve Basın

Etimesgut, Türkiye'nin başkenti olan Ankara'ya bağlı ve şehrin coğrafi merkezinde yer alan bir ilçedir. Bölgenin meskûn mahal olmasının tarihi çok öncelere dayanmaktadır. Asya'dan Avrupa'ya giden ipek yolu güzergâhında bulunan Etimesgut, ticari ve askeri öneme sahiptir. Etimesgut adı tarihi kaynaklarda; Amaksyz, Amaksis, Amaksuz, Akmasuz, (Mamboury, 1933) Ahi Mesud, Etimesud olarak geçmektedir. Etimesgut'un, bölgede Ahi Mesud ismiyle bir ahinin yaşamasından dolayı bu ismi aldığı bilinir (www.milliyet.com.tr).

İlçenin oluşum sürecine giden süreçte Ahi Mesud çiftliğinin satın alınması önemlidir. 16 Mayıs 1928'de Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle mübadele ile gelen göçmenlerin yerleştirilmesine yönelik örnek köy kurmak için bu çiftlik satın alınmıştır. Henüz çiftlik satın alınmadan Ahimesud'a bir tren istasyonunun yapımına başlanması ve kısa süre sonra Ahimesud adıyla istasyonun açılması bu yerleşim biriminin tanınmasında ve gelişmesinde etkili olmuştur. 28 Mayıs 1928 tarih ve 66694 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köyün inşaa süreci başlamıştır. 1 Haziran 1928'de Ahimesut'un nahiye olmasına karar verilmiş ve 19 köy Ahimesut'a bağlanmıştır. 10 Haziranda ise 6723 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile göçmenlerin gelmesine ve çocuklarının eğitimi için yatılı okul yapılması kayıt altına alınmıştır. 9 Eylül 1928 tarih ve 7110 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile örnek köye ihale yoluyla çarşı, çamaşırhane, hamam, kahvehane ve han yaptırılması kararlaştırılmıştır.

Ertesi yıl 19 Mart 1929'da örnek köyün elektrik trafosunun inşasına başlanmıştır. 21 Haziran 1930'da ise yine Bakanlar Kurulu kararıyla örnek köyün yatılı okuluna öğretmen lojmanları ve kız yurdu yapılmıştır. (Meydan, 2016) Bu dönemde gele göçmenlere ayrıca arazi de dağıtılmıştır (Kayran, 1988). Arazi dağıtımının temel sebebi gelen göçmenler içerisinde tarımla uğraşanların meslekleri göz önüne alınarak tarımla uğraşmalarını

sağlamaktır. Örnek köy oluşturulmasının sebeplerinden birisini de bu teşkil etmiştir. Gelen göçmenle buralara yerleştirilerek çağdaş tarım yöntem ve araçlarını kullanacaklar ve tarımsal üretime katkıda bulunacaklardır (Arı, 2000: 65). Etimesgut da bu çerçevede seçilen yerlerdendir.

Civarındaki köylerin kendisine bağlanmasıyla Etimesgut 1968 yılına kadar nahiye olarak kalmıştır. Bu tarihten itibaren Yenimahalle İlçesine bağlı mahalleye dönüştürülmüştür. 20 Mayıs 1990 gün ve 20525 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “3644 Sayılı Kanun”la Etimesgut ilçe yapılmıştır (Resmi., 1990) 19 Ağustos 1990 tarihinde yapılan Belediye Başkanlığı seçimi ile Belediye Teşkilatı kurulmuştur. Türkiye’nin “en hızlı büyüyen ve gelişen ilçesi” Etimesgut’un nüfusu, istikrarlı biçimde artmaktadır (www.etimesgut.bel.tr/). TÜİK 2017 yılı adrese dayalı nüfus sistemi verilerine göre, Ankara’nın 5.445.026 kişilik nüfusu içerisinde Etimesgut 566.500 kişilik nüfusu ile Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ve Mamak’tan sonra en çok nüfusa sahip 5. ilçe olmuştur. (www.nufusu.com; www.sabah.com.tr/).

Etimesgut’un kuruluş dönemi Türkiye’deki diğer yerleşim birimlerinden farklılıklar göstermektedir. Yeni devletin başkenti olarak seçilen Ankara ile ilgili şehirleşmeye yönelik plan, proje ve uygulamalar sürerken aynı dönemde ülkeye örnek olabilecek bir planlama ile Etimesgut sadece orada yaşayanlar için değil devlet yöneticilerinin de gündem konusunu oluşturacaktır. Etimesgut ile ilgili hükümetin aldığı kararlar kadar o dönem basınının yayınları da önem taşımaktadır. Bu yerleşim yeriyle ilgili haber ve yorumlar sadece yerel ve bölgesel gazetelerde yer almamakta, ulusal basının da gündemine girmektedir.

Milli Mücadele döneminde başlayan İstanbul’dan başka basın için ikinci merkez olarak Ankara’nın oluşturulmasına yönelik çalışmalar uzun sürmemiş, 1920’li yılların ikinci yarısından itibaren iki merkez arasındaki rekabet İstanbul basını lehine bozulmuştur. Cumhuriyetin ilan edildiği dönemdeki basın özgürlüğü (Güz, 2008: 134-139), önce tarihte ilk ve tek olarak sadece basın için Aralık 1923’te kurulan İstanbul İstiklal Mahkemesi ile (Tunçay, 1981: 78) daha sonra 1925 yılı Şubat ayında başlayan Şeyh Sait

İşyanı sebebiyle 4 Mart 1925'te çıkarılan Takrir-i Sükun Kanunu ile (Aybars, 1982: 102-102; Goloğlu, 2007: 124) ortadan kaldırılmıştır. Yargılamalarla birlikte gazetecilerin büyük bölümü ceza almamasına rağmen (Yalman, 1970: 178-180) yönetim muhalif basını susturmuş (Kinross, 1980: 613) bir daha muhalefet yapmalarına izin vermemiştir (Yalçın, 1976: 278). Bir yıl sonra İzmir'de Mustafa Kemal Atatürk'e karşı girişilen suikast teşebbüsünden sonra Takrir-i Sükun döneminde kapatılan muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının Meclis'te kalan milletvekilleri de siyaset dışı bırakılarak (Cebesoy, 1960: 226) muhalefetsiz bir siyasal yapıya oluşturulur. Böyle bir ortamda muhalefet yapabilecek veya farklı bir tutum sergileyebilecek basın için uygun zemin yoktur.

Etimesgut ile kuruluşu yönelik kararlar alındığı ve örnek yerleşim merkezinin yatırımlarının yapıldığı dönemde ulusal basın doğrudan iktidara bağlı bir yayın politikası izliyordu. Hükümetin yaptığı uygulamalar basında yoğun biçimde yer alıyordu. Ancak böyle bir ortamda bile iç ve dıştaki gelişmeler dikkate alındığında örnek bir yerleşim biriminin dönemin şartları gereği ulusal basında haber ve yorumlara gündem olabilmesi çok mümkün değildir. Etimesgut'u diğerlerinden farklı kılan unsur doğrudan Atatürk'ün buraya olan ilgisidir. İlçe olmasından sonra sınırları içerisinde kalacak olan Atatürk Orman Çiftliği o dönem Ankara'sının nefes alabildiği bir yer olmasından kaynaklanmaktadır. Atatürk'ün sık ziyaret ettiği, konuklarını ağırladığı Çiftlik, Etimesgut gibi sıkça ulusal basının gündemine girebilmiştir.

Çalışma çerçevesinde ele alınan haber ve yorumlar üzerinde sadece Etimesgut ve buranın gelişmesine yönelik atılan adımlar değil incelenen dönemde Cumhuriyet yönetiminin yerleşim birimleri için öngördüğü planlar, örnek proje uygulanması üzerinden diğer yerleşim birimleri için öngörülen yapı, ele alınan dönemin Ankara'sına ilişkin yaklaşımları bulmak mümkündür.

2. Kuruluş Döneminde Basında Etimesgut, Atatürk Orman Çiftliği ve Ankara

İncelenen dönemdeki gazete içerikleri değerlendirilirken birbiriyle ilişkili üç konu üzerinde durulmuştur. Bunlardan ilki çalışmanın esas konusunu oluşturan Etimesgut ve çevresiyle ilgili haber ve yorumlar, ikincisi Atatürk Orman Çiftliği, üçüncüsü ise Ankara'nın imar planına ilişkin içeriklerdir.

2.1. Basında Etimesgut

Etimesgut ile ilgili basın içeriklerinin en dikkat çeken dönemin önde gelen ve 10 Ocak 1920'de Atatürk'ün emriyle yayın hayatına başlayan ve sonraki dönemde hükümetin yayın organı olan *Hakimiyet-i Milliye*'deki başyazıdır. Başyazarı Faliş Rıfkı Atay tarafından kaleme alınan 25 Eylül tarihli yazıdır ((Atay), 1928: 1). Dönemin önde gelen ulusal gazetelerinden olan *Hakimiyet-i Milliye* bir başyazısını Etimesgut'a ayırmıştır.

Faliş Rıfkı yazısında, Ankara'da iki yıl içerisinde gerçekleştirilen gelişmelerden hareketle köylünün de önemli gelişmeler yaşadığından söz etmektedir. "Gazi gelinceye kadar köylünün ve toprağın iç hazneleri kapalı kaldı, sakat ve sathi hükümler kitaptan kitaba, nesilden nesile geçti. Onun için insan ve tabiatın her tabii eseri işin esrarını bilmeyenlere mucize gibi geliyor" diyerek Atatürk ile birlikte köylerdeki gelişmelere vurgu yapılmaktadır.

Resim-1: Hükümet Konağı (Akşam, 12 Ocak 1929)

Yazısının devamında Atatürk Orman Çiftliği'nin yanında kuruluş aşamasındaki Etimesgut'u anlatıyor: "Şimdi Orman çiftliğinin biraz ötesinde bir mucize daha doğuyor: Ahimesut köyü, modern köylü cemiyetinin nüvesi olmak üzeredir." Yazıda yapılan evlerden de söz ediliyor: "Kırk elli kadar güzel eve, gürbüz ve canlı bir unsur, en hurda tesisatına kadar bir nahiye mekanizması: Gelecek sene oradan geçecek olanlar bu sene Orman çiftliğinin ekinleri ve yeşilliği arasından geçenler gibi hayrete düşeceklerdir." diyerek sağlanacak gelişmeyi belirtiyor. Devamla, "Toprak gibi Türk köylüsü de emsalsiz temeddün kabiliyetinin ilk inkişafını orada gösterecektir."

Yazıdan Etimesgut'un sadece ülke içerisine değil dışarıya da örnek olacağına vurgu yapılıyor: "Orman çiftliği ve Ahimesut köyünü şarka, garba, şimale ve cenuba yürütünüz: ideal Türk vatanını hayalinizde canlandırmış olursunuz. Ankara'nın yanı başında yeni cemiyet ve yeni tabiatın ilk numuneleri vücut buluyor." Falih Rıfkı yazısında Ankara, çiftlik ve Ahimesut üzerinden gelişmişliği ön plana çıkarıyor: "Asırdide butlanları tekzip etmek için çorak yayla ortasında kurduğumuz Ankara ile Ankara'nın eteğinde teessüs eden Orman çiftliği ve Ahimesut köyü bütün şüpheleri izale edecek mahşerlerimiz olacaktır."

Yazara göre Anadolu için burası öncüdür: "Müstakbel Anadolu burada yeşil bir şafak gibi söküyor: Sarı toprak üstündeki ekin gibi çorak ruhumuzda ümit ve azim yeşeriyor." Halkın ülkenin gelişmekte olduğuna inanmasını istiyor: "Başkalarını kendimize inandırmak için evvela kendi kendimize inanmamız lazımmış. İnatçı ve münkir Avrupa asıl şimdi dik başını eğerek: - Evet diyor. Türk milletinin bu tasdiki şark insaniyet âleminde büyük beşaretlerin başlangıcıdır."

Falih Rıfkı'nın yazısı Etimesgut ile ilgili alınan kararlar ve örnek bir yerleşim yeri olarak inşasına başlanmasından birkaç ay sonrasına rastladığı için önemlidir. Yazı içeriğinden de anlaşıldığı üzere Etimesgut üzerinden Avrupa ve diğer ülkelere mesaj verilmektedir.

Ulusal gazeteler içerisinde Etimesgut ile ilgili yayın yapan tek gazete *Hâkimiyet-i Milliye* değildir. *Akşam*'da fotoğraflı olarak yer alan haber (Resim-1) Falih Rıfkı'nın yazısından yaklaşık dört ay sonra yayınlanıyor. Gazetenin ilk sayfasından verilen haberde Anadolu'nun her yerinde örnek

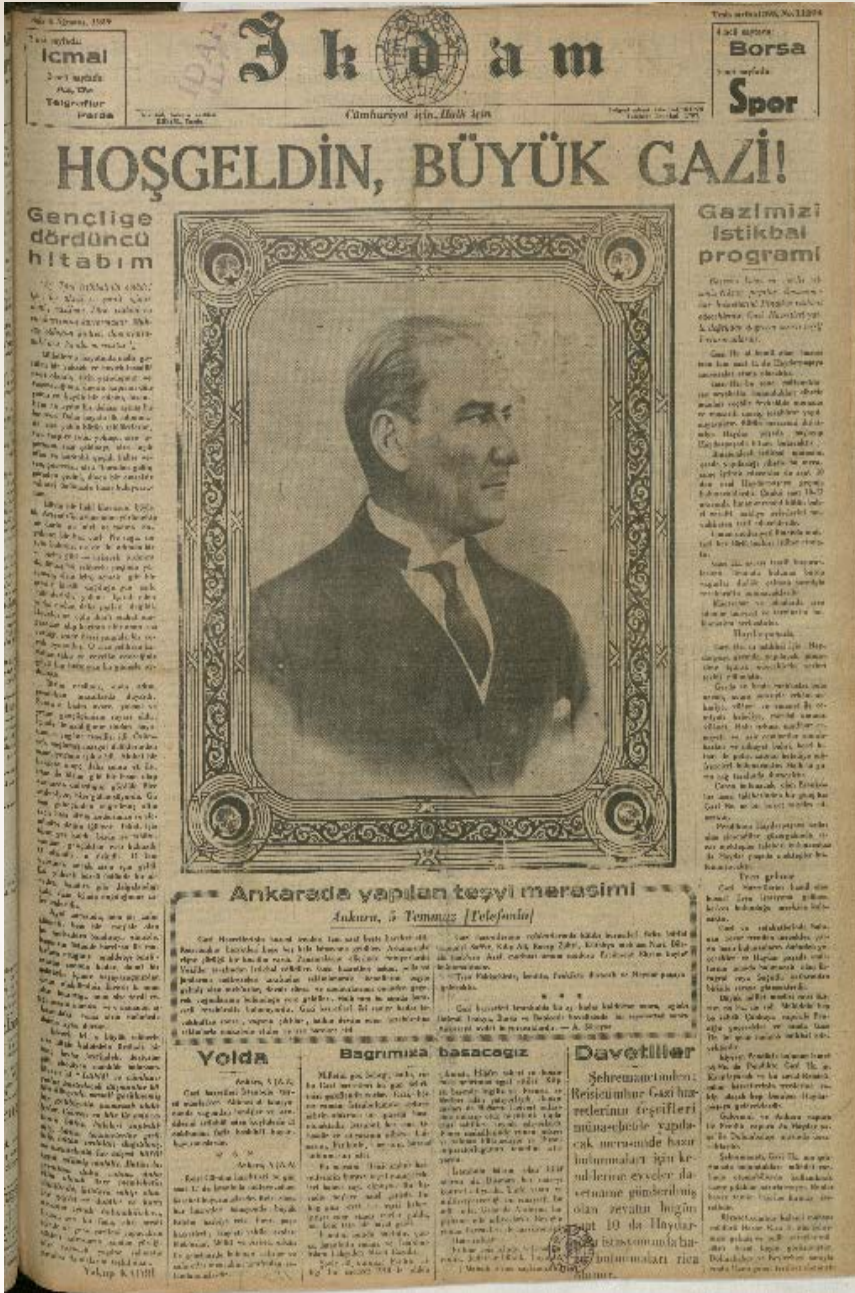
köyler inşa edildiği belirtilmekte ve “Resimde gördüğünüz manzaralar Ankara’ya 16 kilometre mesafede bu sene tesis edilen Ahimesut numune köyüne aittir” denmektedir. (Ankara, 1929: 1)

Haberde yerleşim birimindeki binalar ve fotoğrafta yer alanlar hakkında da: “Köyün binaları taştan ve gayet zariftir. Ahi mesut köyüne Bulgaristan’dan gelen muhacirler yerleştirilmiştir. En üst resimde Ahi Mesut nahiyesinin hükümet konağı, ortadaki resim de köyün uzaktan manzarasını en altta da Ahiler köyüne yerleştirilen muhacirlerden bir grubu görüyorsunuz” şeklinde bilgi verilmektedir.

Resim-2: Atatürk ve Etimesgut (Akşam, 16 Nisan 1929)

Uluslararası Tarihte Etimesgut Sempozyumu (UTES)

Resim-3: İstasyon (İkdam, 6 Ağustos 1929)

Bulgaristan'dan gelen muhacirler yerleştirilmiştir. En üst resimde Ahi Mesut nahiyesinin hükümet konağı, ortadaki resim de köyün uzaktan manzarasını en altta da Ahiler köyüne yerleştirilen muhacirlerden bir grubu görüyorsunuz” şeklinde bilgi verilmektedir.

Etimesgut'u kuruluş döneminde önemli ve basının gündem konusu kılan unsurların başında kuşkusuz Atatürk gelmektedir. Dönemin şartları gereği Atatürk basının hemen her gün haber ve yorum gündeminde önemli bir yer işgal etmektedir. Atatürk'ün Etimesgut'a ilgisi, buraya yaptığı ziyaretler de ulusal basında haber ve yorum konusu olmaktadır.

Aynı yıl 16 Nisanda yine Akşam'da yayınlanan haber de Atatürk'ün başbakanla birlikte Etimesgut'a yaptığı ziyaretle ilgilidir. Yine fotoğraflı olarak verilen haberde (Resim-2), “Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretleri refakatinde Baş Vekil İsmet Paşa Hazretleri” ile birlikte “Ahimesut” köyüne gittikleri, köylülerin köy meydanında toplanarak misafirleri karşıladığı belirtilmektedir. (Gazi Hz., 1929: 1) Haberde köylülerin güreş ve köy oyunları düzenleyerek sevgi gösterisinde bulundukları vurgulanmaktadır.

“Gazi Hazretleri ve Baş Vekil Hazretleri köylüler ile hasbühalde bulunmuşlardır. Ekinler ve diğer zirai işler hakkında malumat alarak neticeden memnun” kaldıkları belirtilmektedir. Haberde köydeki okulla ilgili de bilgi verilmektedir: “Köy mektebine 60 çocuk devam ediyor. Köyde bu sene içinde birçok yeni tesisat vücuda getirilecektir.” Haberde köylülerle yapılan sohbetten sonra Cumhurbaşkanı ve Başbakanın gece geç saatlerde Çankaya'ya döndükleri bildirilmektedir.

Etimesgut'un gelişmesinde tren yolunun ilçeden geçmesinin büyük bir etkisi vardır. Ankara ile İstanbul arasındaki tren yolu buradan geçmesine rağmen Etimesgut'taki tren istasyonu yerleşim yerinin örnek olarak seçilmesinden sonra yapılmıştır. Tren istasyonu burada yaşayanların o dönem Ankara'sı ve diğer yerlerle ulaşımı için önem taşıırken dönemin devlet yöneticilerinin Etimesgut'a uğramalarına da fırsat vermiştir.

Dönemin ulusal gazetelerinden *İkdam*'ın ilk sayfasında yer alan haber de bu çerçevededir. *İkdam*'ın aynı yıl 6 Ağustos tarihli haberinde (Resim-3) Atatürk'ün İstanbul'a giderken Etimesgut İstasyonunda indiği belirtilmektedir. (Hoşgeldin, 1929:1) Haberde, "Gazi Hazretleri İstanbul'u teşrif ederlerken Ahi Mesut İstasyon'unda vagondan inmişler ve kendilerini istikbal eden köylülerle 15 dakikadan fazla hasbihal buyurmuşlardır" denmektedir.

Aynı yıl yine *İkdam*'da yer alan diğer bir haberde ise (Resim-4) Ahimesut İlkokulu müdürlüğüne yapılan atama gazetesinin ilk sayfasında yer almaktadır. (Ahimesut, 1929: 1) Haberde, "Bu sene yeni açılan Ahimesut ilk mektebi müdürlüğüne Ankara İstiklâl mektebi muallimlerinden Mustafa Hayri Bey naklen ve terfian tayin edilmiştir" denmektedir. 1929 yılının Türkiye şartları dikkate alındığında birçok köy okulu olmasına ve buralara atamalar yapılmasına rağmen Etimesgut'a verilen önem ve devlet yetkililerinin gösterdiği ilgi sebebiyle köy okuluna yapılan müdür ataması bile günlük ulusal bir gazetesinin ilk sayfasına haber konusu olabilmıştır.

Akşam gazetesinin 15 Ocak tarihli sayında manşet Etimesgut'a ayrılarak (Resim-5) yerleşim birimindeki gelişmeler ele alınmıştır. Dört fotoğrafın yer aldığı haberde manşeti Etimesgut ile ilgili genel bir görüntünün yer aldığı fotoğraf oluşturmuştur. (Ahimesut, 1930: 1) Fotoğraf altı yazıda Atatürk'e vurgu yapılarak, "Ankara civarında, büyük Gazinin imar eserlerinden biri olan ilk Avrupai köy nümunesi: Ahimesut köyü" denmektedir. Diğer fotoğraflarda ise köydeki memur evleri, yatılı okul ve köyün han ve gazinosuna ait görüntüler yer almaktadır.

İktisat, tasarruf,
yalnız lafla
olmaz...

AKŞAM

... Kolları
ayıyıp çalış-
mak lâzımdır!

Sere 12 — No: 4044

SALI — 15 Kasım 1930

Fiat 5 kury

Ankara civarında, büyük Gazinin inar eserlerinden biri olan ilk Avrupalı köy nümunesi: Ahimesut köyü

Ahimesut Ankara civa- rında ilk Avrupalı köydür Burasi kırmızı kiremitli zarif evlerle bir medeniyet merkezidir

Ankara, Ahimesut

Ankara yeni güdüler hük-
met merkezine varmadan biraz
evvel, trenin yeni bir istasyonunda
durduğuna görürler. Sol taraf-
ta bakıldan zaman kayıtları içinde
kaldılar. Bu istasyon yeni ve aynı
işindeki köyü durdurur. Ne bu
köy, ne bu istasyon işi seneye evvel
yoktu. Şimdi bu eski çalın-
mış ve çukak toprakta istasyon, te-
peye doğru medeniyet manzarası,
güzel renklerle insan gö-
rüntüleri gelen bir manzara vücuda
gelecekti.

Burası, kırmızı kiremitli zarif
evlerle istasyonun uzayı, yel-
sazaklı ve lütfetli deyişten,
bir medeniyet merkezi hâlindeydi.
Ahimesut nümunesi köyünde, An-
kara her gölü güldüğü yeni bir
binaya yükseldiği görüldü.
Büyük Reisatınburumca inar
eserlerinden biri olan ve bütün
tutarlılıklarla birarada olanak
az ramanda vücuda getirildiği
Türkiyenin bu ilk Avrupalı köyünü
yakından görmek ve görmek
istiyordum. Bir sahali valî Nevat
beyle Ahimesutda gittik.

Bu eli hâziri yeni köy hakika-
ten görülecek bir şeydi. Tam
teşvifli, yani hükümlü, mekte-

Ahimesut köyünde memur evleri

Köyün yatı mektebi

Köyün han ve gazinosu

bile, tapu ve malîye memurları,
hastahanele ve medenî şehirlerin
(Devamı bejine sahifesinde)

Ankara müzakeresi

Bahri meselelerin kur-
calandığı doğru değil

Afina 12 (Husul) — Ankara
müzakeresinde Yunan sefirinin
teahhütü bahriye meselesini kur-
calıyacağı haberi anlaşıldı. Burada
şimdiki böyle bir meseleyle temas
edilmesi mevzuatı addetilmek-
tedir.

Afina, 12 (Husul) — Yunan
hükümeti mukabil bir teklifle
Türkiyeye teslim edecek 125.000
isterinin daha ziyade tenzili
istiyecektir.

Surayı askeride

Ankara 13 (Telefon) — Surayı
askeride, istimalına devan ediyor.
Şura müzakeratının, işlerin çö-
lengünden dolayı şubat ortalarına
kadar devan etmesi muhtemeldir.

Bugün başlayor İstanbul nası fethettik?

İstanbul Türkler tarafın-
dan fetih, cinan tarihinin en
mühtem ve en heyecanlı bir
hadisesidir.

Fatih Sultan Mehmedin
Bizans nası fethettiğini
tekrarlı, meraklı okumak
istiyor mısınız?

Bugünden itibaren [Bizansın son günleri]

Tetrikamuzun ikinci kısmını
takipde başlayınız

Güzellik kraliçesi

Mübecessel Namık hanım 1930 kraliçesi oldu

Hakem heyetindeki üstatlar kendilerini
cennette sanmışlar!

Güzellerden bir grup

1930 senesi güzelli kraliçesi
münibihali dün yapılmış. Per-
sembe akşamı Türkçüde verilen
buluşta katılıp oturan 20 güzellik
dün hakem heyetinin hususuna
çıkış ve rey müracaat edilerik
49 reyli Mübecessel Namık hanım
birinci derece ve kraliçe ilan
edilmiştir. Geçen senenin krali-
çesi Feriha Terfi hanım 25
reyle ikinci, Sincemlölde oturan
güzellik memurlarından İhsan be-
yin kın Neçket hanım 18
reyle üçüncü ikhtisap edilmiştir.
Diğer namzetler şu reylerle olmuşlar:
Faribaş Hacıpili sokak 45
numarada Matnazel Lagudaki
(17 rey), Feriköy Kasımpaşa
caddesinde 37 numarada Leman
Ekrem hanım (10 rey), Çiha-
girdede Feriştaye camii karşın-
da 3 karelerde apartman 2
numarada Ömer Abit hanında
konanayınca Rıza beyin kızı Fa-
rihan hanım (6 rey). Velada gir-
ketihayriye memurlarından Ahmet
beyin kızı Sena hanım (3 rey)
kalkış caddesinde 421 numarada
matnazel Elen Mihalidli 3 rey,
Kalkış Köşküde mikatlı in-
hara memurlarından Mikadides
hanım 2 rey. Paristen gelen matnazel
Eymen Benarlı (2 rey) Sena
Nuri Lina, Zihaf Ali Feriha
Ali Neriman Ragıp hanımlar birer
rey almışlardır.

Hakem heyeti arandaki üstatlar
dün pek memnundular. Halit
Ziya Bey hisayına "Baydım,
tabiri ile tihaz etmiş, Hüseyin

Mübecessel Namık hanım

Rahmi bey: "Balkı ilinde seç-
mek göy oluyor, Ahmet İhsan
bey: "Kıya görüyorun sanıyorum,
Abdülhalik Hıncat bey: "Cennete
girdim sanıyorum.", Hüseyin Cahit
bey: "Hayranım, demislerdi. Birinci
gelen Mübecessel Namık hanım Erzen
köyde, Leman şifetli memurlarından
Namık beyin kızıdır. 18 yaşında
kızınatı saçlı yeşil gözlü, onun
boyku, topukludur. Sent Ofeni
mektebinde okumaktadır. Fransızca
bilgi, ilihabından dolayı çok
nemnem olduğunu söylemiştir.
Yeni kraliçe şubatta Paris'e gide-
cektir.

200 sene sonra bir müze ve ziyaretçiler i.

Resim-5: Etimesgut (Akşam, 15 Ocak 1930)

Haberde köydeki yapılaşma ve Atatürk'ün buraya verdiği önemden söz edilmektedir. Başlıkta, “Ahimesut Ankara civarında ilk Avrupalı köydür” şeklinde verilirken alt başlıkta, “Burası kırmızı kiremitli zarif evlerle bir medeniyet merkezidir” ifadesi yer almaktadır. Etimesgut ile ilgili tanıtıma istasyonla başlanmakta ve adının “Etimesut” olduğu belirtilmekte, “Ne bu köy, ne bu istasyon iki sene evvel yoktu. Şimdi bu eski çölün üzerine, tepelere doğru, medeniyet manzarasıyla, güzel renklerle insanın gözlerine gülen bir mamure vücuda gelmiştir” denmektedir.

Yeni yerleşim yerinden söz edilirken kırmızı kiremitli zarif evlere vurgu yapılmakta ve Etimesut'un “Eskişehir'den sonra yeknesaklığı ve iptidailiği değiştiren bir medeniyet merkezi” olduğu belirtilmektedir. Ankara'ya her gelip gidildiğinde burada yeni evlerin yükseldiğinin görüldüğüne değinilerek, “Büyük Reiscumhurumuzun imar eserlerinden biri olan ve bütün teferrüatle bizzat meşgul olarak az zamanda vücuda getirdikleri Türkiye'nin ilk Avrupalı köyünü yakından görmek ve gezmek istiyordum. Bir sabah Vali Nevzat beyle Ahimesuda gittik”leri anlatılmaktadır. Haberde köyün 50 haneli ve gezilmeğe değer olduğu, hakimiyle, okuluyla, tapu ve maliye memurlarıyla, hastanesiyle örnek bir yerleşim birimi olduğu anlatılmaktadır.

Verilen bilgilere bakıldığında muhabirin Ankara Valisi ile birlikte Etimesut'a gitmesi, fotoğraflar, içerikte verilen bilgiler haberin özel olarak planlandığı ve hazırlandığını göstermektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki yöneticilerin örnek çalışma olarak gösterdikleri bu yerleşim birimini iç ve dış kamuoyuna tanıtmak için özel çaba harcadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Haberde de belirtildiği gibi bizzat Atatürk tarafından kurulan Etimesgut daha ilk yıllarından itibaren Türkiye'nin örnek yerleşim birimi olarak planlanmış ve tanıtımına büyük önem verilmiştir.

Resim-6: Çiftliğin Yıldönümü (Milliyet, 6 Mayıs 1926)

2.2. Basında Atatürk Orman Çiftliği

Milli Mücadele dönemi ile birlikte yeni Ankara yönetiminin merkezi konumuna gelen Ankara'nın 13 Ekim 1923'te yeni Türk devletinin başkenti olmasıyla birlikte gelişme süreci başlamıştır. Ankara'nın şehirleşmesine yönelik yapılan planlamalar, yatırımlar ve bunların tanıtım çalışmaları 1920'li ve 30'lu yıllarda devam etmiştir. Dönem içerisinde basın içeriklerine konu olan sadece şehir merkezi olarak Ankara değildir. Ankara ile birlikte hemen yanı başındaki o dönemdeki adıyla Gazi Çiftliği, günümüzdeki adıyla ise Atatürk Orman Çiftliği en az Ankara kadar gezileri, devlet misafirlerinin ağırlandığına, ziraat alanındaki örnek uygulamalara kadar birçok konu açısından dönemin ulusal basınına konu olmuştur.

Resim-7: Numune Çiftlik (Vakit, 6 Mayıs 1926)

Atatürk Orman Çiftliğinin kuruluş çalışmaları 5 Mayıs 1925'te başlamış ve çalışmalar bizzat Atatürk tarafından yönlendirilmiştir. Atatürk'ün Ankara'da bulunduğu günlerde sıkça vakit geçirdiği Çiftlik dönemin başbakan ve hükümet üyeleri başta olmak üzere Atatürk'ün dışarıdan gelen misafirlerini ağırladığı yer olmuştur.

Ulusal basında çiftlikle ilgili birçok haber ve değerlendirme yer almaktadır. Bu çalışma çerçevesinde incelenen dönem içerisinde 5 Mayısın her yıldönümünde devlet erkanının yaptığı kutlamalara paralel olarak ulusal gazetelerin haber ve yorum yaptıkları görülmektedir.

Örneğin kuruluşunun ertesi yıl 6 Mayıs tarihli *Milliyet*'te yayınlanan haberde (Büyük Gazi, 1926: 1) “Dün çiftlikte parlak bir gün geçirilmiş bütün tesisat ve bilhassa Marmara Havuzu takdir ile karşılanmıştır” (Resim-6) denmektedir.

Aynı tarihte *Vakit*'te yayınlanan haberde ise yine Çiftlikte yapılan yıl dönümünden söz edilmektedir. (Gazi Paşa'nın, 1926: 1) “Gazi Paşa'nın Numune Çiftliğinde Yıl Dönümü Tes'id Edildi” başlıklı haberde bir yıllık süredeki gelişmeler özetlenmektedir: “Saban yüzü görmekten mahrum geniş arazi sahası ciddi bir fikir takib sayesinde fenni tekemmülatı cami bir çiftlik haline gelmiştir.”

Çalışma çerçevesinde incelenen diğer gazetelerde de benzer birçok haber yayınlanmıştır. Örneğin; *Akşam*'daki 17 Haziran 1929 tarihli manşet haberi (Zirai, 1929: 1), *Cumhuriyet*'teki 1929 yılı 7 Mayıs'ında 1. Sayfada yayınlanan “Gazi Çiftliğinde Yıl Dönümü”, 6 Temmuzunda manşetten yayınlanan “Gazi Hz. Çiftlikte, İşinin Başında” 16 Temmuzunda 1. Sayfada yayınlanan “Altın Başaklar Arasında”, 9 Ağustosunda 1. Sayfada yayınlanan “Gazi Çiftliği Hakkında” başlıkla haberleri ile 3 Kasım 1932 tarihinde yine 1. Sayfasında yayınlanan “Ankara'nın En Büyük Eseri: Gazi Çiftliği” başlığı haberi bu çerçevededir.

Ankara kapılarında yükselen değimli bir eserin yıl dönümü.

Dün tes'it edilen yıl dönümünde Gazi Hazretleri, Meclis Reisi Kâzım ve Başvekil İsmet Paşalar Hazeratı.

Gazi Çiftliğinin dördüncü yıl dönümü münasebetile çiftlikte bir garden parti tertip edildi. Saat on yediden on dokuzu kadar devam eden bu garden partiyeye Meclis Reisi Kâzım, Başvekil İsmet Paşalar Hazeratı ile Vekillerden bazıları, Paris Büyükelçimiz Fethi Bey, bütün meb'uslar, Vekâletler erkânı iştirak eylemişlerdir.

Gazi Hazretleri saat on yedi buçuğa doğru çiftliğe gelerek çiftlik köşkünün etrafını süsleyen zarif bahçede oturan davetlilere ayrı ayrı iltifat etmiş ve kendileriyle görüşmüştür. Misafirler mükellef büferlerde izaz olunmuş,

Çiftliğin bir köşesinde davetliler.

çiftlik mamulâtından tere yağı, havuzun etrafında Cümhur Riyaseti orkestrası güzel havalar çalmıştır.

Fısıkiyelerle müzeyyen büyük

Resim-8: Kutlama, Hâkimiyet-i Milliye (6 Mayıs 1929)

Aynı şekilde *Hâkimiyet-i Milliye*'nin 6 Mayıs 1929 tarihli manşetten yayınladığı "Ankara Kapılarında Yükselen Değimli Bir Eserin Yıl Dönümü", aynı yıl 10 Temmuzda manşetten yayınladığı "Gazi Çiftliğinde Hasat", 5 Mayıs 1930'da manşetten yayınladığı "Bugün Gazi Çiftliği Kurulalı Tam 5 Yıl Oldu", 7 Mayıs 1931'de 1. Sayfada yayınladığı "Çiftlik'te" başlıklı haberler aynı çerçevede yer almaktadır.

Gazi çiftliğinde yıl dönümü

Gazi çiftliğinin yıl dönümü münasebetiyle evvelki gün çiftlikte bir ziyafet verildiği malumdur. yukardaki resimlerden birinde sevgili Gazimiz çiftliğe teşrif ederlerken, ikinci resimde de Gazimiz, Başvekil ve Meclis reisimiz bir arada görülmektedir.

Resim-9: Kutlama, Cumhuriyet (7 Mayıs 1929)

İkdam'da 1929 yılında yer alan haberlerin ilkinde Çiftliğin halkla buluşma yeri olduğunu görüyoruz. (Gazi Hazretleri, 1929: 1) "Gazi hazretleri çiftliklerinde halk arasında" başlıklı haberde, "Gazi hazretleri Cuma günü Marmara parkını teşrif etmişler ve parkta toplanmış olan halk arasında bir müddet bulunarak muhtelif zevat ile görüşmüşler" denmekte ve halkın Atatürk'e tezahüratta bulunduğu belirtilmektedir. 16 Temmuz tarihli ikinci içerik ilk sayfadan ve sayfa boyunca verilen üç fotoğraftan

oluşmaktadır. İlk fotoğrafta Atatürk'ün masada çekilmiş bir görüntüsü, ikinci fotoğrafta Marmara havuzunda çekilmiş diğer bir görüntüsü, üçüncü fotoğrafta ise ekinler arasında dolaşırken alınan bir görüntüsü yer almaktadır.

Yıldönümü ile ilgili farklı gazetelerde yer alan haberlerin büyük bölümü Resim-7, 8 ve 9'da olduğu gibi bol fotoğraflı katılımcılar hakkında bilgi veren içerikten oluşmaktadır. Yıldönümü kutlamalarına Atatürk'ün katılması sebebiyle devlet büyükleri, misafirler ve vatandaşlar da katılmakta, basının haber konusunu oluşturmaktadır.

Kutlama yıldönümü vesilesiyle yayınlanan bazı haberlerde ise yapılan çalışmalarla ilgili ayrıntı verilmektedir. *Hakimiyet-i Milliye*'de Çiftliğin 5. kuruluş yılı dolayısıyla yayınlanan haber buna güzel bir örnek oluşturur. (Bugün Gazi Çiftliği, 1930: 1) Haberde "Gazi Orman Çiftliği"nin altıncı yılına girdiği belirtilerek, "hayatsız ovada yükselen fen ve irade abidesi" olarak adlandırılıyor. Haberde ilk kurulduğu dönemdeki Çiftlik arazisi hakkında bilgi veriliyor. (Resim-10) İlk kurulduğu sırada bu arazinin ova kısmı "kamış ve sazlarla kapalı, Ankara'nın sıhhatini bozan büyük bir bataklık... Ovanın ortasında harap bir çatı ve oralarda dolaşan sıtmalı üç beş kişi... Çatının yanında bir şehir kabristanı kadar kalabalık mezar taşları... Bir tek ahlat ağacı." Dere kenarındaki söğütler ve "Bir yanda hayvan kemikleri... Etrafında leş arayan vahşi kuşlar ve hayvanlar.."

Resim-10: Altıncı Yıl, Hâkimiyet-i Milliye (5 Mayıs 1930)

Haberde beş yıllık sürede Çiftlikteki gelişmelere yer veriliyor: “bugünkü çiftlikte dokuz bin dönüm ekilmiştir. Altı bin koyun vardır. Ziraat yalnız makine ile yapılıyor ve 13 makine çalışıyor. 800.000 ağaç dikilmiştir.” Önemli bir kısmı büyümüştür. “Yüz dönüm kadar meyve bahçesi vardır,” hepsi meyve vermektedir. “Seksen dönüm bağ vardır, Amerika üzerine aşılanmıştır.” Haberin devamında tavuk çiftliğinin kurulduğundan söz edilmekte, yumurta ve tavuk eti üretildiği, makinelerle civciv yetiştirildiği belirtilmektedir.

Haber içeriğinden Çiftlikte sadece ziraat ve hayvancılık yapılmadığı anlaşılmaktadır: “Atelye, bir dökümhane ilave olunarak bir ufak fabrika haline girmiştir. Burada metenevvi pulluklar, tırmıklar, tokum ekici makineler ve çapalar ve bilhassa büyük santrifüjler yapılıyor” denmektedir. Büyük baş hayvanlarla ilgili olarak da “100 ineklik bir ahır” olduğu, burada “Kırım, Simintal, İsviçre ve Hollanda melezleri” yetiştirildiği, ayrıca “şarka mahsus olan mandacılığa da bilhassa” başlandığı bildirilmektedir.

Gazi, kendisine gösterilen başakları memnuniyetle seyrediyor ve izahat alıyor

Gazi Hz. Hasatla meşgul

Gazi Hz. Orak makinesinde

Resim-11: Önder Atatürk (Cumhuriyet, 9 Ağustos 1929)

Atlara da önem verildiği, “kuvvetli atlar yetiştirmek için Monyos kısırak ve atlarla teksire” başlandığı, “modern süthanede nefis kaşar peynirleri, salamura peynirleri, tereyağları” üretildiğinde söz edilmektedir. Ayrıca Çiftlikte Silivri yoğurdu üretildiği belirtilerek, “Ankara’nın ihtiyacının yüzde seksenini karşılayacak Silivri yoğurdu fabrikası yapılmıştır” denmektedir.

Çiftlikle ilgili haberlerde alana dikilen ağaçlardan, çiftlikte yapılan hasata kadar farklı konulara yer verilmektedir. Atatürk Orman Çiftliği sadece Atatürk başta olmak üzere devlet büyüklerinin ziyaret ettiği, dinlendiği, örnek üretim yaptığı bir çiftlik değildir. Gazetelerde yer alan haber ve resimler dikkatli incelendiğinde Atatürk üzerinden Anadolu’daki çiftçiyi çalışma ve üretime teşvik edici bir politika izlendiği de görülür. Atatürk sadece çiftlikte planlamaları yapan ve çalışmalara refakat eden bir lider değildir. Gerektiği zaman bizzat iş makinelerinin üzerine çıkarak çalışan ve üretime katkı yapan bir liderdir.

Etimesgut ilçe sınırları içerisinde olan Atatürk Orman Çiftliği ve Etimesgut’un kuruluşuyla ilgili haberler birlikte değerlendirildiğinde o dönem basının her ikisine de büyük önen verdiği ortaya çıkmaktadır. Etimesgut ve Atatürk Orman Çiftliği’nin kurucusu olan Atatürk’ün bunda büyük etkisi olduğu açıktır.

2.3. Basında Ankara

Resim-12: Ankara'nın İmarı (Akşam, 1 Temmuz 1929)

Ankara Milli Mücadele'nin merkezi olması sebebiyle Atatürk'ün geldiği tarih olan 27 Aralık 1919'dan itibaren iç ve dış dünyada adından sıkça söz ettirilen bir şehir olmuştur. Ancak Ankara'yı daha da önemli kılan 13 Ekim 1923'te başkent ilan edilmesidir. Dönemin şartları gereği imar edilmesine ihtiyaç duyulmuş bununla ilgili olarak da gerekli çalışmalar yapılmıştır. Büyüyen Ankara'nın ilk yapılması o dönemlere aittir.

Başkent olması, Atatürk ve hükümet üyelerinin çalışmaları çerçevesinde Ankara sıkça ulusal basının gündem konusunu oluşturmuştur. Bu çalışma çerçevesinde belirlenen dönemle ilgili incelenen *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Hakimiyet-i Milliye*, *İkdam*, *Milliyet* ve *Vakit*'te Ankara hakkında çok sayıda haber ve yorum vardır. Çalışmanın amacı özelde Etimesgut ve bu çerçevede daha sonra Etimesgut'un sınırları içerisinde yer alacak olan Atatürk Orman Çiftliği olduğu için bu haber ve yorumlara yer verilmemiştir. Ancak ileriye yönelik olarak Avusturyalı mimar Jansen'e yaptırılan planlar Etimesgut ve çevresini de ilgilendirdiği için konu ile ilgili bazı bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır.

İncelenen altı gazetenin altı yıllık yayınlarına bakıldığında imar ile ilgili çalışmaların 1929 yılında yoğunlaştığı ve ilk sayfadan haber ve yorumlara yer verildiği görülmektedir. *Akşam*'da Ankara'nın imarı ile ilgili olara, 1929 yılının 11 Ocakındaki "Yeni Ankara", 1 Temmuzundaki "Ankara'nın İmarı İlerliyor", 12 Eylülündeki "Ankara'da İmar Faaliyeti" başlıklı haberleri bu çerçevededir. Benzer şekilde aynı yıl *Cumhuriyet*'te 10 Ağustostaki "Şehrin Planı", *Hakimiyet-i Milliye*'de 1 Hazirandaki "Ankaranın Kati Planı", 10 Hazirandaki "Ankara'nın Planı", 8 Temmuzdaki "Profesör Jansen Haritalar Üzerinde Planın Tatbikına Başladı", 5 Ağustostaki "Ankara'yı İmar İçin" başlıklı haberler yayınlanmıştır. *İkdam*'ın 19 Temmuz tarihli "İdeal Şehir Pr. Jansen İle Bir Mülakat", *Milliyet*'in 28 Mayıs tarihli "Ankara'nın İmarı" başlıklı haberleri konunun yoğun biçimde gündemde olduğunu göstermektedir.

Ankara'nın imarı ve Avusturyalı mimar Prof. Jansen ile ilgili haberler ağırlıklı olarak konuyla ilgili sağlanan gelişmeler ve Jansen ile yapılan görüşmeleri içermektedir. Bu haberlerle ilgili olarak 1 Temmuz 1929'da *Akşam*'da yayınlanan haber iyi bir örnek oluşturur (Ankara Yakında, 1929: 1). "Ankara'nın İmarı İlerliyor" üst başlığı ve "Ankara Yakında En Güzel Bir

Şehir Olacak” başlığıyla verilen haberde yeni vali ve belediye başkanının planın uygulanmasına ilişkin hazırlıkları yaptıkları belirtilmektedir. Üç fotoğrafın kullanıldığı haberde (Resim-12) Atatürk’ün Çiftlikte çekilmiş görüntülerine yer verilmektedir.

Haberde Jansen’in Ankara ile ilgili yaptığı planın kesinlikle uygulanacağı belirtildikten sonra yakın bir zamanda Jansen’in planın uygulanmasını görmek için Ankara’ya geleceği, bununla ilgili hazırlıkların tamamlandığı bildirilmektedir. Ankara vali vekili ve belediye başkanı ile birlikte yürütülecek çalışmalardan sonra Ankara’nın doğunun en güzel ve imar edilmiş şehri olacağından söz edilmektedir. Bu ve diğer haberlerde Ankara’nın gelişmesi ve imar planının yapılarak uygulanmasına büyük önem verildiğinin altı çizilmektedir.

Sonuç

İçerisinde yaşadığımız 21. Yüzyıl Ankara’sının ilçeleri içerisinde önemli bir yeri olan ve gelecek dönemde en büyük ilçesi olmaya aday olan Etimesgut’un yerleşim yeri olarak tarihi asırlar öncesine gitmektedir. Ancak bugünkü Etimesgut Cumhuriyetin ilanından sonra kurulmaya başlanmış, yeni kurulan nahiye 19 köyün bağlanmasıyla sonra ilçeye dönüşecek şehrin temelleri atılmıştır.

Çalışma çerçevesinde incelenen 1925-1931 yılları arasındaki dönem Etimesgut ile ilgili kararların alındığı, plan ve programların yapıldığı ve uygulandı süreyi içermektedir. Kuruluş aşamasındaki çalışmalar Atatürk ve dönemin hükümeti tarafından yakından izlenmiştir. Cumhuriyet yönetiminin örnek yerleşim birimi oluşturma çerçevesindeki bu çalışmaları bu çalışmada incelenen altı ulusal gazete tarafından yayın konusu yapılmıştır. Haber ve yorumlarda Atatürk’ün buraya verdiği önem açıkça görülmektedir. Çalışmaya konu olan haberlerde Etimesgut’un köyleri hariç tamamen yeni inşa edildiği, plan ve programların Atatürk ve hükümet tarafından yapıldığı gözlenmiştir. Dönemin gazetelerindeki yazı ve görüntüler şehrin kuruluşunun yazılı ve görsel belgeleri olmuştur.

Etimesgut sınırları içerisinde yer alan Atatürk Orman Çiftliği ise o dönem Ankara’sının önemli bir merkezi olduğu görülmektedir. Etimesgut gibi temelleri Atatürk tarafından atılan çiftlik de Anadolu’da tarımla

uğraşanlara örnek bir uygulama alanı olarak planlandığı dikkati çekmektedir. Etimesgut ile birlikte Atatürk Orman Çiftliği'nin incelenen ulusal altı gazetede yoğun gündem konusu olduğu bu araştırma ile ortaya çıkmaktadır. İncelenen haberlerde o döneme ilişkin kültürel unsurların nasıl yer aldığı da bu çalışma ile günümüze taşınmıştır.

Kaynaklar

Akşam, 1926-1931

“Ahimesut Mektebi Müdürlüğü” (1929) *İkdam*, 7 Teşrinisani (Kasım) 1929

“Ahimesut Ankara Civarında İlk Avrupai Köydür” (1930) *Akşam*, 15 Kanunusani (Ocak) 1930

“Ankara Civarında Şirin Bir Köy” (1920) *Akşam*, 12 Kanunusani (Ocak) 1929

“Ankara Yakında En Güzel Bir Şehir Olacak” (1929) *Akşam*, 1 Temmuz 1929

(ATAY,) 1928 “Ahimesut”, *Hakimiyet-i Milliye*, No. 2591, 25 Eylül 1928

AYBARS, Ergun (1982) *İstiklal Mahkemeleri (1923-1927)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara

ARI, Kemal (2000) *Büyük Mübadele: Türkiye’ye Zorunlu Göç 1923-1925*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul

“Bugün Gazi Çiftliği Kurulalı Tam 5 Yıl Oldu” (1930) *Hakimiyet-i Milliye*, 5 Mayıs 1930

“Büyük Gazi Çiftliklerinin Yıl Dönümü” (1936) *Milliyet*, 6 Mayıs 1926

CEBESÖY, Ali Fuat (1960) *Siyasi Hatıralar (II)*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul
Cumhuriyet, 1926-1931

“Gazi Hz.leri Köylüler Arasında” (1929) “Başvekil ile Birlikte Ahimesut Köyüne Gittiler”, *Akşam*, 16 Nisan 1929

“Gazi Hazretleri Çiftliklerinde Halk Arasında” (1929) *İkdam*, 14 Temmuz 1929

“Gazi Paşa’nın Numune Çiftliğinde Yıl Dönümü Tes’id Edildi” (1926) *Vakit*, 6 Mayıs 1926

GOLOĞLU, Mahmut (2007) *Devrimler ve Tepkileri (1924-1930)*, Türkiye İş Bankası Yayını, İstanbul

GÜZ, Nurettin (2008) *Türkiye’de Basın-İktidar İlişkileri (1920-1927)*, 2. Bsk., Turhan Kitabevi, Ankara

Hakimiyet-i Milliye, 1926-1931

“Hoşgeldin Büyük Gazi” (1929) *İkdam*, 6 Ağustos 1929

İkdam, 1926-1931

KAYIRAN, Mehmet (1988) “*Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Tanımı 1923-1929*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara

KINROSS, Lord (1980) *Atatürk*, (Çev. A. Tezel,) 7. Bsk., İstanbul

MAMBOURY, Ernest (1933) *Ankara Guide Touristipue*, Ministere Turc de L’Interieur et la Prefecture d’Ankara, Ankara

MEYDAN, Sinan (2016) *Akl-ı Kemal Atatürk’ün Akıllı Projeleri*, C. 2, İnkılap Kitabevi, Ankara

Milliyet, 1926-1931

Resmî Gazete, (1990) S. 20523, 20 Mayıs 1990

TUNÇAY, Mete (1981) *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)*, Yurt Yayınları, Ankara

Vakit, 1926-1931

YALÇIN, Hüseyin Cahit (1976) *Siyasal Anılar*, Türkiye İş Bankası Yayını, İstanbul
YALMAN, Ahmet Emin (1970) *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim*, C.III,
Yenilik Basımevi, İstanbul
www.etimesgut.bel.tr (Erişim: 25.03.2018)
www.milliyet.com.tr (Erişim: 25.03.2018)
www.nufusu.com (Erişim: 24.03.2018)
www.sabah.com.tr/ (Erişim: 24.03.2018)
“Zirai İnkışaf ve İnkılabımızın Canlı Abidesi” (1929) *Akşam*, 17 Haziran 1929